

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-51>

УДК 657.633:657.421:631

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

INTERNAL AUDIT OF INTANGIBLE ASSETS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES: ACCOUNTING SECURITY AND RISK-BASED APPROACH

Юрлова Альона Михайлівна

здобувач третього (освітнього-наукового) рівня вищої освіти,
Національний університет біоресурсів та природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3878-2928>

Yurlova Alona

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти внутрішнього аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств в умовах цифровізації економіки та зростання ролі інтелектуального капіталу. Визначено особливості облікового відображення нематеріальних активів підприємств аграрного сектору, зокрема прав на сорти рослин, торговельні марки, програмне забезпечення, патенти, ліцензії та об'єкти інтелектуальної власності. Акцентовано увагу ризик-орієнтованому підходу до внутрішнього аудиту, що передбачає ідентифікацію, оцінку та мінімізацію ризиків, пов'язаних із визнанням, оцінкою, амортизацією та знеціненням нематеріальних активів. Розроблено ризикову карту аудиту нематеріальних активів агропідприємства. Запропоновано напрями удосконалення внутрішнього контролю та аудиторських процедур.

Ключові слова: внутрішній аудит, нематеріальні активи, аграрні підприємства, облік, ризик-орієнтований підхід, внутрішній контроль.

The article examines the theoretical and practical aspects of internal audit of intangible assets of agricultural enterprises in the context of digitalization of the economy and the growth of the role of intellectual capital. Agricultural enterprises are characterized by specific types of intangible assets that differ from other sectors of the economy. These include: rights to plant varieties and breeding achievements; licenses for the use of agrochemicals and technologies; patents for technological solutions in the field of irrigation, storage and processing of products; software for GPS monitoring, precision agriculture, agroanalytics; digital platforms for yield management; trademarks of agricultural products; databases on soils, climatic conditions, and yield. The existing regulatory and legal support for accounting for intangible assets in Ukraine is analyzed, including special legislation in the field of intellectual property, which made it possible to identify the conditions for recognizing an intangible asset, namely: the probability of obtaining future economic benefits; the reliability of determining the value and the degree of identification and control of the asset by the enterprise. The specifics of accounting for intangible assets in the agricultural sector have been determined, in particular rights to plant varieties, trademarks, software, patents, licenses and intellectual property objects. Particular attention has been paid to a risk-based approach to internal audit, which involves identifying, assessing and minimizing risks associated with the recognition, valuation, amortization and impairment of intangible assets. A risk map for auditing intangible assets of an agricultural enterprise has been developed, which is based on: accounting, legal, operational, reputational, tax and impairment risks. The identified risks lead to negative consequences for the agricultural enterprise in the form of: distortion of reporting, litigation, suspension of operational processes, image losses, overestimation of the value of intangible assets and the formation of fines that will increase the costs of the enterprise. Directions for improving internal control and audit procedures have been proposed.

Keywords: internal audit, intangible assets, agricultural enterprises, accounting, risk-based approach, internal control.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації аграрного сектору економіки України, цифровізації виробничих процесів та посилення інноваційної складової діяльності підприємств, особливої актуальності набуває достовірність облікового відображення, внутрішнього контролю та аудиту нематеріальних активів. До таких активів належать права на сорти рослин, патенти, ліцензії, програмне забезпечення, цифрові агротехнології, бази даних, торговельні марки та інші об'єкти інтелектуальної власності, які формують специфічну частину об'єктів обліку аграрного підприємства.

Попри зростання ролі нематеріальних активів у забезпеченні конкурентоспроможності аграрного бізнесу, в практичній діяльності українських підприємств мають місце методичні, організаційні проблеми, що пов'язані із їх визнанням, оцінкою та контролем та не мають чіткої регламентації. Зокрема, однією з основних проблем є неоднозначність ідентифікації специфічних видів нематеріальних активів, характерних саме для аграрної галузі, що ускладнює їх достовірне відображення в бухгалтерському обліку. Такі проблемні аспекти обліку нематеріальних активів в аграрних формуваннях підтверджуються науковими дослідженнями вчених.

Суттєвою проблемою є також відсутність методики внутрішнього аудиту нематеріальних активів що враховує галузеву специфіку сільськогосподарського виробництва. На відміну від матеріальних ресурсів, нематеріальні активи характеризуються високим рівнем ризику, пов'язаного з правовим підтвердженням права власності, строками дії ліцензій, моральним старінням цифрових технологій та їх знеціненню.

Додатковим аспектом проблематики виступає відсутність ефективного ризик-орієнтованого підходу до внутрішнього аудиту, що обмежує можливості своєчасного виявлення облікових, юридичних, операційних і репутаційних ризиків. Практика аудиту в Україні демонструє, що саме недоліки в організації обліку та внутрішнього контролю нематеріальних активів призводять до викривлень фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внутрішній аудит нематеріальних активів останніми роками набуває все більшої актуальності у зв'язку зі зростанням ролі інтелектуального капіталу, цифровізації бізнес-процесів та трансформації систем управління аграрними підприємствами. У сучасних науко-

вих дослідженнях значна увага приділяється питанням бухгалтерського обліку, оцінки, контролю та аудиту нематеріальних активів, однак галузеві особливості аграрного сектору залишається недостатньо обґрунтованими.

У працях українських і зарубіжних вчених досліджуються теоретичні основи обліку нематеріальних активів, зокрема проблеми їх ідентифікації, первісного визнання, оцінки вартості, визначення строку корисного використання та методів амортизації. Особлива увага приділяється питанням відображення у фінансовій звітності прав інтелектуальної власності, ліцензій, патентів, програмного забезпечення, торговельних марок та інших об'єктів, що формують нематеріальний капітал підприємства.

Сучасні публікації з аудиту акцентують увагу на переході від традиційного контрольованого підходу до ризик-орієнтованої моделі внутрішнього аудиту, яка базується на ідентифікації основних ризиків недостовірного відображення облікової інформації, втрати прав власності, знецінення активів та неефективного використання інтелектуальних ресурсів. Особливого значення це набуває для аграрних підприємств, де нематеріальні активи часто представлені правами на сорти рослин, селекційні досягнення, цифрові агротехнології, програмні комплекси моніторингу врожайності та геоінформаційні системи.

Окремі дослідження присвячені методичному забезпеченню внутрішнього контролю та аудиторських процедур, включаючи перевірку правовстановлюючих документів, тестування на знецінення, аудиту амортизаційної політики та оцінці ефективності використання нематеріальних активів у системі корпоративного управління.

Простежуються дослідження вчених щодо особливостей внутрішнього аудиту нематеріальних активів в умовах використання цифрових програмних продуктів, формування нових об'єктів інтелектуального капіталу та підвищення вимог до достовірності відображення у фінансовій звітності. Значна увага приділяється вченими методологічним аспектам бухгалтерського обліку, аудиту та оцінки нематеріальних активів, однак для аграрних підприємств ця проблематика потребує детального вивчення.

Так, у дослідженні О. О. Дядюн розкрито теоретико-методичні засади обліку та аудиту нематеріальних активів в умовах сталого розвитку, обґрунтовано підходи до їх документування, оцінки та відображення у фінансовій

звітності. Праця є важливою з позиції формування загальної методики аудиторських процедур щодо нематеріальних активів [3].

Вагомий внесок у дослідження галузевої специфіки зроблено О. Терновським та М. Чік, які розглядають організаційно-інформаційне забезпечення обліку та аудиту нематеріальних активів саме аграрного підприємства, акцентуючи увагу на внутрішньому контролі, обліковій політиці та вдосконаленні первинного документування [6; 7].

Проблематику безпосередньо аудиторських процедур висвітлено у статті О. Бондаренко, О. Матвєєвої та О. Звірюка, де означено особливості проведення аудиту нематеріальних активів, зокрема аналітичні процедури, інспектування документів та оцінку аудиторського ризику [1].

Сучасні дослідження дедалі частіше орієнтуються на ризик-орієнтований підхід. Зокрема, А. А. Гнатюк розглядає сучасні методи ризик-орієнтованого аудиту та міжнародні стандарти, що є важливими для адаптації внутрішнього аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств [2].

Нормативною основою дослідження виступає НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [5], яке визначає порядок визнання, оцінки, амортизації та знецінення таких активів, а також НП(С)БО 6 щодо виправлення помилок і змін у фінансових звітах та Глобальних стандартах внутрішнього аудиту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика дослідження підтверджує необхідність вдосконалення облікового забезпечення, методики проведення внутрішнього аудиту та формування ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю нематеріальних активів аграрних підприємств, що забезпечить ефективність прийняття управлінських рішень за достовірності інформації фінансової звітності.

Водночас аналіз наукових праць вчених свідчить про недостатній рівень наукового опрацювання внутрішнього аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств на засадах ризик-орієнтованого підходу, що й зумовлює актуальність подальших досліджень.

Постановка завдання (формулювання цілей статті). Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад внутрішнього аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств, визначення особливостей його облікового забезпечення та формування ризик-орієнтованого підходу до організації

аудиторських процедур в умовах сучасного розвитку аграрного сектору.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити економічну сутність нематеріальних активів аграрних підприємств та визначити їх місце в системі бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю;

- проаналізувати нормативно-правове та облікове забезпечення визнання, оцінки, амортизації та знецінення нематеріальних активів відповідно до чинних національних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту;

- визначити специфічні види нематеріальних активів, характерні для аграрних підприємств, зокрема права на сорти рослин, ліцензії, програмне забезпечення, цифрові агротехнології та об'єкти інтелектуальної власності;

- обґрунтувати методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту нематеріальних активів з урахуванням галузевих особливостей аграрного виробництва;

- ідентифікувати основні ризики, пов'язані з обліком, використанням, знеціненням та правовим підтвердженням нематеріальних активів;

- обґрунтувати ризик-орієнтований підхід до внутрішнього аудиту, спрямований на мінімізацію облікових, юридичних, операційних та репутаційних ризиків;

- сформулювати практичні рекомендації щодо удосконалення системи внутрішнього контролю та аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств.

Реалізація поставлених завдань дозволить підвищити достовірність облікової інформації, посилити дієвість внутрішнього контролю та сприятиме ефективному управлінню інтелектуальним капіталом аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нематеріальні активи аграрних підприємств являють собою ідентифіковані немонетарні ресурси, що не мають матеріальної форми, але здатні приносити підприємству економічні вигоди протягом тривалого періоду часу. Їх економічна сутність полягає у формуванні інтелектуального, технологічного та інформаційного потенціалу суб'єкта господарювання, який забезпечує підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та інноваційного розвитку.

Для аграрної сфери нематеріальні активи мають особливе значення, оскільки сучасне сільськогосподарське підприємство в процесі своєї діяльності активно використовує іннова-

ційні технології, цифрові рішення, селекційні досягнення що мають правовий захист даних об'єктів інтелектуальної власності. Саме тому вони виступають не лише об'єктом бухгалтерського обліку, а й стратегічним ресурсом управління.

У системі бухгалтерського обліку нематеріальні активи виконують функцію відображення вартості нематеріальних ресурсів, їх руху, амортизації та знецінення, що забезпечує достовірність фінансової звітності. У системі внутрішнього контролю їх місце визначається необхідністю перевірки: законності прав володіння; правильності первісного визнання; достовірності оцінки; ефективності використання; наявності ризиків втрати економічної цінності.

Нормативно-правове забезпечення обліку нематеріальних активів в Україні регламентується НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи», Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковому кодексу України, а також спеціальному законодавстві у сфері інтелектуальної власності [4; 5].

Визнання нематеріального активу здійснюється за умови, що:

- існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигід;
- вартість може бути достовірно визначена;
- актив є ідентифікованим та контролюваним підприємством.

Первісна оцінка здійснюється за собівартістю придбання або створення, що включає витрати на реєстрацію, придбання ліцензій, юридичний супровід та впровадження.

Амортизація нараховується систематично протягом строку корисного використання, з урахуванням специфіки активу. Для аграрних підприємств особливо актуальним є визначення строку використання програмних продуктів, ліцензій на агротехнології та селекційних прав.

Окремої уваги потребує знецінення активів, яке може бути пов'язане зі зміною ринкових умов, моральним старінням цифрових рішень або втратою правового захисту.

Отже, облікове забезпечення нематеріальних активів агропідприємств напряму пов'язано з ризико-утворюючими факторами, рис. 1.

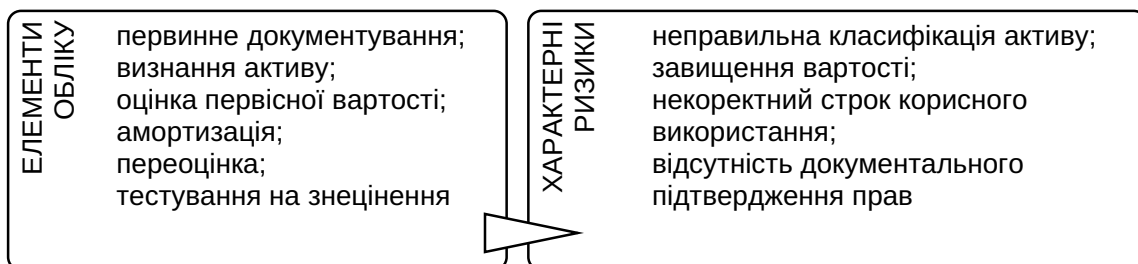
Для аграрних підприємств характерними є специфічні види нематеріальних активів, які відрізняються від інших галузей економіки. До них належать:

- права на сорти рослин та селекційні досягнення;
- ліцензії на використання агрохімічних препаратів і технологій;
- патенти на технологічні рішення у сфері зрошення, зберігання та переробки продукції;
- програмне забезпечення для GPS-моніторингу, точного землеробства, агроаналітики;
- цифрові платформи управління врожайністю;
- торговельні марки агропродукції;
- бази даних щодо ґрунтів, кліматичних умов, урожайності.

Особливе місце займають цифрові агротехнології, які в сучасних умовах є вагомим елементом інноваційного розвитку підприємства.

Методичні підходи до внутрішнього аудиту нематеріальних активів мають враховувати галузеву специфіку аграрного виробництва, сезонність діяльності та високий рівень технологічної залежності.

Відповідно до Глобальних стандартів внутрішнього аудиту, внутрішній аудит є незалежною та об'єктивною діяльністю, спрямованою на надання впевненості та консультацій з метою підвищення ефективності управління, систем внутрішнього контролю та управління ризиками. Згідно з Глобальними стандартами внутрішнього аудиту, внутрішні аудитори

Рис. 1. Взаємозв'язок обліку нематеріальних активів та можливих ризиків

Джерело: сформовано автором на основі [1]

повинні здійснювати свою діяльність на засадах доброчесності, професійної компетентності, об'єктивності та належної професійної ретельності, забезпечуючи ризик-орієнтоване надання впевненості та сприяючи удосконаленню діяльності організації. У контексті аудиту нематеріальних активів аграрних підприємств це передбачає орієнтацію аудиторських процедур на ключові ризики, пов'язані з їх визнанням, оцінкою, амортизацією та знеціненням, а також інтеграцію внутрішнього аудиту в систему корпоративного управління з метою забезпечення достовірності облікової інформації та ефективного використання інтелектуального капіталу. Застосування ризик-орієнтованого підходу дозволяє оптимально розподіляти ресурси внутрішнього аудиту та фокусувати увагу на найбільш суттєвих ділянках діяльності підприємства, що відповідає сучасним вимогам до організації внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит доцільно здійснювати за етапами, що наведені на рис. 2.

Особливу увагу необхідно приділяти перевірці: строків дії ліцензій; прав на використання сортів рослин; законності програмного забезпечення та результативності цифрових рішень.

Отже, доцільно ідентифікувати основні ризики властиві процесу внутрішнього аудиту нематеріальних активів агропідприємств (таблиця 1).

Такий підхід дозволяє сконцентрувати аудиторські процедури на найбільш критичних ділянках. Для аграрних підприємств особливо важливими є ризики, пов'язані з втратою ліцензій на технології та селекційні об'єкти.

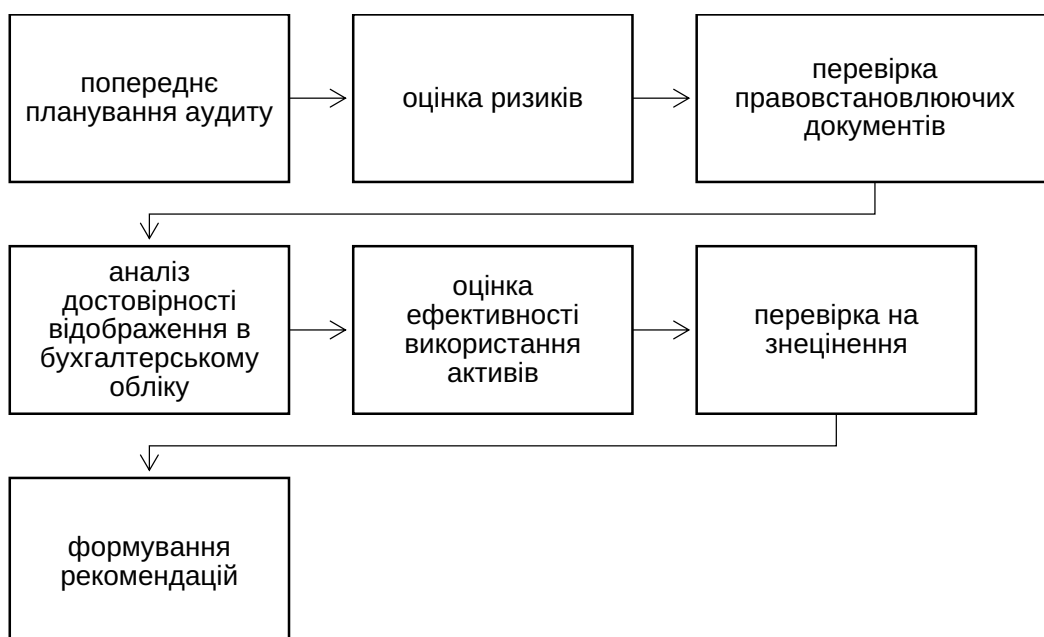
Ризик-орієнтований підхід передбачає концентрацію аудиторських процедур на найбільш критичних ділянках.

За сучасних умов цифровізації окремих процесів діяльності підприємств аграрного сектору та зростання частки інтелектуального капіталу особливого значення набуває ризик-орієнтований підхід до внутрішнього аудиту нематеріальних активів. Його сутність полягає у зосередженні аудиторських процедур на тих об'єктах, операціях та бізнес-процесах, які мають найбільшу ймовірність виникнення суттєвих викривлень, фінансових втрат або юридичних наслідків [2].

Сучасна практика внутрішнього аудиту дедалі більше зміщується від формального виявлення помилок до системної оцінки ризиків та ефективності внутрішнього контролю.

Основні етапи ризик-орієнтованого підходу передбачають:

1. Ідентифікацію ризикових зон, де формується перелік об'єктів аудиту, які мають підвищений рівень ризику. Для аграрних підприємств до таких об'єктів належать: права на сорти рослин; патенти та ліцензії; програмне забезпечення для точного землеробства;

Рис. 2. Процедура здійснення внутрішнього аудиту нематеріальних активів агропідприємств

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Таблиця 1

Основні ризики процесу внутрішнього аудиту нематеріальних активів агропідприємств

Ризик	Характеристика	Наслідки
Обліковий	помилки у визнанні, оцінці та амортизації	викривлення звітності
Юридичний	відсутність належного підтвердження прав	судові спори
Операційний	неефективне використання активів	зупинка процесів
Репутаційний	порушення прав інтелектуальної власності	іміджеві втрати
Знецінення	моральне старіння технологій	завищення вартості НМА
Податковий	неправильне відображення витрат	штрафи, збільшення витрат

Джерело: сформовано автором на основі [6]

цифрові системи GPS-моніторингу; бази агрономічних даних; торговельні марки продукції; договори на використання інтелектуальної власності.

2. Класифікацію ризиків за вагомістю (табл. 1).

3. Побудову матриці оцінки ризиків, інакше ризикової карти (Risk Map / Risk & Control Matrix). Класично може використовуватися матриця «ймовірність × наслідки», де будуть використовуватися оціночні критерії, що наведені у табл. 2.

Відповідно ризикова карта аудиту нематеріальних активів агропідприємства матиме вигляд представлений в табл. 3.

Такий підхід відповідає сучасній практиці ризик-орієнтованого планування внутрішнього аудиту.

Для кожного ризику визначаються контрольні процедури: перевірка правовстановлюючих документів; аналіз строків дії ліцензій; повторний розрахунок амортизації; тестування на знецінення; аналіз ефективності використання; перевірка доступу до цифрових систем.

Найвищий пріоритет слід надавати активам, що: мають високу вартість; забезпечують виробничий процес; мають обмежений строк використання; створюють юридичні ризики.

З метою підвищення достовірності облікового відображення та проведення аудиту

нематеріальних активів аграрних підприємств доцільно запропонувати такі рекомендації:

1. Впровадження внутрішнього реєстру НМА, що передбачає створення електронного реєстру нематеріальних активів, у якому відображаються: назва активу; дата придбання; первісна вартість; строк корисного використання; відповідальна особа; дата закінчення прав; рівень ризику.

2. Автоматизація контрольних процедур через використання ERP-системи та спеціалізованого програмного забезпечення для: автоматичного нарахування амортизації; нагадування про завершення строку дії ліцензій; моніторингу використання цифрових активів; контролю доступу до інформаційних систем.

3. Періодичний аудит на знецінення рекомендується проводити щоквартальним тестом на знецінення для: програмного забезпечення; цифрових агроплатформ; патентів; ліцензій. Це особливо важливо в умовах швидкого морального старіння технологій.

4. Посилення юридичного контролю має забезпечити: своєчасну реєстрацію прав; моніторинг строків дії документів; контроль за ліцензійними угодами; юридичний супровід об'єктів інтелектуальної власності.

5. Внутрішній аудит за KPI доцільно здійснювати оцінку НМА за такими показниками як: приріст продуктивності; економія витрат;

Таблиця 2

Оціночні критерії матриці ризикової карти

Шкала оцінювання		Рівні ризику	
Елемент	Значення	низький (Н)	1–5
Ймовірність (P)	1–5	середній (С)	6–10
Вплив (I)	1–5	високий (В)	11–15
Ризиковий бал = P × I		критичний (К)	16–25

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Таблиця 3

Ризикова карта аудиту нематеріальних активів агропідприємства

№	Ризик	Категорія	Ймовірність	Вплив	Бал	Рівень	Аудиторські процедури
1	Відсутність правовстановлюючих документів на НМА	юридичний	4	5	20	К	перевірка договорів, свідоцтв, ліцензій
2	Неправильне визнання НМА в обліку	обліковий	4	4	16	К	перевірка відповідності НП (С) БО 8
3	Помилки в нарахуванні амортизації	обліковий	4	3	12	В	повторний перерахунок
4	Невірно визначена первісна оцінка	обліковий	3	4	12	В	аналіз первинних документів
5	Знецінення програмного забезпечення та цифрових технологій	операційний	5	4	20	К	тест на знеціненні
6	Закінчення строку дії ліцензій	юридичний	5	5	25	К	контроль строків дії
7	Втрата прав на сорти рослин	юридичний	3	5	15	В	перевірка реєстрації
8	Несанкціоноване використання програмного забезпечення	репутаційний	4	4	16	К	ІТ-аудит, ліцензійний контроль
9	Недостовірне відображення знецінення	фінансовий	3	4	12	В	аналітичні процедури
10	Втрата доступу до цифрових баз даних	операційний	3	5	15	В	контроль резервного копіювання

Джерело: сформовано автором на основі [3; 6; 7]

збільшення врожайності; окупність цифрових технологій.

6. Підвищення кваліфікації персоналу рекомендується проводити для: бухгалтерів; внутрішніх аудиторів; юристів; ІТ-фахівців агропідприємства.

Запропонований ризик-орієнтований підхід дозволяє мінімізувати фінансові, правові та операційні ризики, підвищити достовірність облікових даних та забезпечити ефективне використання нематеріальних активів у діяльності аграрного підприємства. Це сприятиме підвищенню достовірності інформаційного забезпечення фінансової звітності, зниженню ризиків та зміцненню інноваційного потенціалу аграрного підприємства.

Висновки. Внутрішній аудит нематеріальних активів аграрних підприємств є важливим інструментом забезпечення достовірності бухгалтерського обліку, зниження ризиків та підвищення ефективності управління інтелектуальним капіталом. Ризик-орієнтований підхід в процесі внутрішнього аудиту дозволяє своєчасно виявляти критичні зони та мінімізувати фінансові, юридичні й операційні ризики.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що в сучасних умовах цифровізації аграрного сектору, активного впровадження інноваційних технологій та зростання ролі інтелектуального капіталу нематеріальні активи стають одним із ключових ресурсів забезпечення конкурентоспроможності аграр-

них підприємств. Їх значення виходить далеко за межі традиційного бухгалтерського обліку, оскільки вони формують технологічну, інформаційну та управлінську основу функціонування сучасного агробізнесу.

Доведено, що специфіка аграрної галузі зумовлює наявність особливих видів нематеріальних активів, серед яких права на сорти рослин, селекційні досягнення, ліцензії на використання агрохімічних препаратів і технологій, програмне забезпечення для точного землеробства, цифрові платформи моніторингу врожайності, бази агрономічних даних та торговельні марки продукції. Саме ця галузева специфіка вимагає розроблення спеціалізованого підходу до організації внутрішнього аудиту.

У статті обґрунтовано, що традиційні підходи до аудиту нематеріальних активів є недостатніми для повноцінного врахування ризиків, притаманних аграрному сектору. У зв'язку з цим особливої практичної цінності набуває застосування ризик-орієнтованого підходу, який дозволяє ідентифікувати критичні зони можливих викривлень, оцінити рівень їх суттєвості та сконцентрувати аудиторські процедури на найбільш уразливих ділянках.

Важливим науковим результатом дослідження є систематизація основних ризиків, пов'язаних із обліком та аудитом нематеріальних активів аграрних підприємств, зокрема облікових, юридичних, операційних, подат-

кових, репутаційних ризиків та ризику знецінення. Запропонована ризикова карта аудиту є практичним інструментом для внутрішніх аудиторів, який дозволяє ранжувати ризики за рівнем ймовірності та впливу, визначати пріоритетність контрольних процедур і підвищувати ефективність системи внутрішнього контролю.

Обґрунтовано, що ключовими напрямками вдосконалення внутрішнього аудиту нематеріальних активів є автоматизація контрольних процедур, формування електронного реєстру НМА, регулярне тестування на знецінення, посилення юридичного супроводу прав інтелектуальної власності та інтеграція аудиторських процедур у цифрові ERP-системи підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання аграрними підприємствами для підвищення достовірності фінансової звітності, мінімізації фінансових і правових ризиків, а також посилення контролю за використанням інтелектуального капіталу.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням цифрових моделей внутрішнього аудиту, інтеграцією штучного інтелекту та аналітичних систем оцінки ризиків, а також із формуванням ESG-орієнтованих підходів до аудиту нематеріальних активів аграрного бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондаренко О., Матвєєва О., Звірюк О. Особливості проведення аудиту нематеріальних активів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-48> (дата звернення 01.04.2026)
2. Гнатюк А. А. Ризик-орієнтований аудит основних засобів: сучасні методи та міжнародні стандарти. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 27-32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04). (дата звернення 03.04.2026)
3. Дядюн О. О. Облік і аудит нематеріальних активів підприємств в умовах сталого розвитку : дис. ... д-ра філос.: 071 ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2021. 391 с.
4. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. Документ 2755-VI, чинний, поточна редакція від 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення 30.03.2026)
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства України від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 01.04.2026)
6. Терновський О. Застосування системного підходу до удосконалення обліку та аудиту нематеріальних активів підприємств в умовах сталого розвитку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, 2025 (1 (115), 62-69. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-9> (дата звернення 01.04.2026)
7. Чік М. Аспекти обліку нематеріальних активів в аграрних формуваннях. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 37. С. 37–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/37.5> (дата звернення 28.03.2026).

REFERENCES:

1. Bondarenko, O., Matvieieva, O., & Zviriuk, O. (2021). Osoblyvosti provedennia audytu nematerialnykh aktyviv [Features of auditing intangible assets]. *Ekonomika ta suspilstvo* (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-48> (accessed April 01, 2026)
2. Hnatiuk, A. A. (2024). Ryzyk-orientovanyi audyt osnovnykh zasobiv: suchasni metody ta mizhnarodni standarty [Risk-oriented audit of fixed assets: modern methods and international standards]. *Modern Economics*, (47), 27–32. [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04) (accessed April 03, 2026)
3. Diadiun, O. O. (2021). *Oblik i audyt nematerialnykh aktyviv pidpriemstv v umovakh staloho rozvytku* [Accounting and audit of intangible assets of enterprises in conditions of sustainable development] (Doctoral dissertation, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, specialty 071). Kyiv, Ukraine.
4. Tax Code of Ukraine. (2011). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, No. 13–14, 15–16, 17, Art. 112. Document No. 2755-VI. Current edition as of January 1, 2026. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (accessed March 30, 2026)
5. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). *On approval of the National Accounting Standard 8 “Intangible assets”*: Order No. 242 dated October 18, 1999. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (accessed April 01, 2026)
6. Ternovskyi, O. (2025). Zastosuvannia systemnoho pidkhodu do udoskonalennia obliku ta audytu nematerialnykh aktyviv pidpriemstv v umovakh staloho rozvytku [Application of a systems approach to improving the accounting and audit of intangible assets of enterprises in conditions of sustainable development]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya “Ekonomichni nauky”*, 1(115), 62–69. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-9> (accessed April 01, 2026)
7. Chik, M. (2025). Aspekty obliku nematerialnykh aktyviv v ahrarykh formuvanniakh [Aspects of accounting for intangible assets in agricultural entities]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, (37), 37–40. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/37.5> (accessed March 28, 2026)

Дата надходження статті: 01.04.2026

Дата прийняття статті: 22.04.2026

Дата публікації статті: 27.04.2026